

Приложение № В

SeeCost – Система за определяне на разходите по елементи

СЪДЪРЖАНИЕ

SEECOST – СИСТЕМА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РАЗХОДИТЕ ПО ЕЛЕМЕНТИ.....	1
1 ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ.....	3
2 КОНТЕКСТ И ОБХВАТ НА СИСТЕМАТА. ПРЕГЛЕД НА СИСТЕМАТА ЗА ПЪЛНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА РАЗХОДИТЕ ПРИ НАСТОЯЩА СТОЙНОСТ НА АКТИВИТЕ	7
2.1 СИСТЕМИ ЗА РАЗХОДНА ОТЧЕТНОСТ	7
2.2 ОСОБЕНОСТИ НА СИСТЕМАТА ПО НАСТОЯЩА СТОЙНОСТ НА АКТИВИТЕ	9
2.3 РАЗХОДНИ ЦЕНТРОВЕ	9
2.4 ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ МРЕЖОВИТЕ ЕЛЕМЕНТИ И ДЕЙНОСТИТЕ С УСЛУГИТЕ	10
2.5 НИВО НА ПОДРОБНОСТ	10
2.6 СТРУКТУРА НА СИСТЕМАТА	10
2.7 ОБЕКТИ НА СИСТЕМАТА	11
2.8 РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА РАЗХОДИТЕ МЕЖДУ ОБЕКТите НА СИСТЕМАТА	14
2.9 ПРИХОДИ	26
2.10 ЦЕНА НА КАПИТАЛА.....	26
3 ПРИЛОЖЕНИЯ	28

1 | Общи положения

001 Този документ обобщава принципите и основните обекти на “SeeCost – Система за определяне на разходите по елементи” (наричана по-нататък за краткост Системата).

002 Системата за определяне на разходите е разработена и внедрена във връзка със задължението на БТК за предоставяне на услуги по цени, формирани въз основа на разходите за тяхното предоставяне, изчислени по одобрена от Комисията за регулиране на съобщенията система.

003 Целите на Системата са да:

а) служи като основен инструмент за доказване разходоориентираността на цените на услугите за достъп до мрежови съоръжения и елементи, необходими за реализиране на достъп до мрежата, включително предоставяне на съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване, както и цени на други услуги, посочени в Приложение 1.1. ;

б) посочва разходите и маржовете (брутна норма на печалбата) на услугите, посочени в Приложение 1.1.;

в) предоставя информация, допринасяща за по-голяма прозрачност;

г) методически съобразява поддържане на данните във Форма и методология за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство.

004 Системата действа на принципа за пълно разпределение на разходите върху единица услуга (*Fully Allocated Costing - FAC*), при спазване на принципа на настоящата стойност (*Current Cost Accounting - CCA*).

005 Системата подлежи на одобряване от КРС. За целта към проекта на Система се прилагат:

а) последния одитиран финансов отчет,

б) актуална счетоводна политика,

в) сметкоплан и връзката между него и разходните сметки, включени в Системата,

г) информация за историческата и настояща стойност на групите дълготрайните материални активи, включени в Приложение 1.4. и техния полезен живот.

д) връзка между разходите по услуги в Системата и разходите от финансовото счетоводство,

е) външни за Системата параметри (норма на възвръщаемост на инвестициите).

006 Промени в Системата могат да се инициират от КРС или от БТК в сроковете, посочени в действащата нормативна уредба. За съгласуване на промени, инициирани от БТК се прилагат документите, посочени в 005.

007 Не се считат за промени в Системата промените в Приложение 1 и Приложение 2, когато тези промени не засягат методите на разпределяне.

008 Ежегодно в срок до два месеца след извършване на финансов одит за годината се провеждат консултации с КРС във връзка с прилагането на Системата по отношение на:

а) промени в сметкоплана на компанията като БТК предоставя на КРС за сведение промените в Приложение 1.2 и Приложение 2, както и кореспонденцията на разходните сметки със сметкоплана на дружеството.

б) третиране на извънредните оперативни разходи за отчетната година и изключване им от разпределението,

в) начин на определяне на разходи за услуги, включени в списъка по Приложение 1.1., които не са били предоставяни през отчетния период, съгласно 2.70031

г) начин на определяне на разходи за услуги извън списъка по Приложение 1.1., съгласно 2.70032

д) цената на заетия капитал, съгласно 2.100088.

009 Резултатите от одобрената Система се представят в КРС ежегодно, в срок до четири месеца след извършването на одита за съответния отчетен период. Към резултатите се прилагат и следните документи, актуализирани за съответния отчетен период:

а) справка за групите дълготрайни активи, съгласно Приложение 1.4. към Системата, по настояща и историческа стойност, както и полезният им живот във връзка с 2.100086.

б) взаимовръзките на резултатите с одитирания финансов отчет,

0010 Системата има следните особености:

а) Разпределя разходите по икономически елементи, съгласно данни от одитирания отчет за приходите и разходите от неконсолидирания финансов отчет на компанията за определен минал период при спазване принципа на историческа цена, според счетоводните данни, с изключение на разходите за амортизация,

б) Определя настоящата стойност на групите активи, посочени в Приложение 1.4., на чиято база се начисляват разходите за амортизация,

в) При формиране на пълна себестойност на услугите се добавя цената на заетия в дейността на дружеството капитал, разпределен по услуги,

г) Основава се на системата за разпределение на разходите съобразно дейността, която ги е предизвикала (*Activity Based Costing - ABC*). Така се отразяват причинно-следствените връзки по отношение на разходите и тяхното разпределение,

д) Преките разходи по предоставяне на услугите се отнасят директно към съответните услуги;

е) Общите разходи за няколко или всички услуги се разпределят въз основа на анализ на причините на възникване на разходите, когато това е приложимо, или на база на установяване връзка със сходна категория разходи,

ж) Разходи, за които причинно-следствената връзка не може да бъде установена, се разпределят при спазване на съотношението, изчислено при разпределяне на разходите на предходна стъпка,

0011 Системата разпределя разходите за дейностите, извършвани в съответствие с изискванията на действащата нормативна уредба.

0012 Сложните отношения и взаимозависимости на технология, процеси и услуги изискват разпределение на разходите на няколко нива, или така наречения „многопластов подход“.

0013 Разпределянето на разходите по услуги се извършва на няколко етапа, като се преминава през различните обекти на системата. На база на сегашната ситуация и организационно-управленската структура на БТК (в това число структура и процедури на отчетността, класификация на Регистъра на дълготрайните активи, мрежово оборудване, наличност на данни и др.) са определени разходните елементи на Системата - сметките от главна книга за отчитане на разходи в БТК, видове звена, групи дълготрайни активи, мрежови елементи, дейности, технически разходни центрове, мрежови услуги и търговски услуги, посочени в Приложения от 1.1 до 1.8.

0014 След дефиниране на обектите на Системата, разпределянето на разходите по услуги преминава през следните етапи:

- а) Разпределяне на счетоводните разходни сметки по услуги, видове звена, групи дълготрайни активи и дейности,
- б) Разпределяне на групите дълготрайни активи по мрежови елементи, видове звена и дейности,
- в) Разпределяне на видовете звена по дейности,
- г) Разпределяне на дейностите по звена (отнася се за обслужващите дейности предоставяни от едни звена на други, като се спазва йерархия на звената), други дейности, мрежови елементи, технически разходни центрове, мрежови услуги, търговски услуги
- д) Разпределяне на мрежовите елементи по други мрежови елементи, технически разходни центрове и мрежови услуги,
- е) Разпределение на техническите разходни центрове по други технически центрове и мрежови услуги.
- ж) Разпределение на мрежовите услуги по търговски услуги

0015 Дълготрайните активи се анализират и оценяват от гледна точка на стойността им за дейността на компанията, която е равна на тяхната нетна съвременна стойност (*net current replacement cost*). Активите се оценяват по групи с помощта на методите: настояща оценка, индексирание и съвременен еквивалент на актива, разгледани по-нататък, при описание на разпределението на разходите между обектите на Системата. Амортизацията се изчислява по линейния метод и се включва в Системата като разход за съответния отчетен период.

0016 Системата ползва голямо количество информация – финансова, техническа и маркетингова. Данните, необходими за калкулиране на разходите по Системата, се получават от различни източници – електронни бази данни, статистика, работни документи. Източниците на информация са посочени в Приложение 4.

0017 Използваният софтуер за обработка и разпределение на разходите е *Telecompass*. Софтуерът поддържа бази данни под *Oracle* с вграден интерфейс към *MS Excel*. За

опериране на софтуера и калкулиране на разходите по елементи се подготвят следните файлове с входни данни за Системата:

Обекти: В този файл се дефинират всички обекти на Системата заедно с тяхното описание и кратко наименование.

Връзки: В този файл се описват свързаностите между всички обекти на Системата в тяхната йерархична зависимост, както и стойностите и начините на насочване на разходите от един елемент към друг..

Категории: В този файл се задават категории и групи на елементите. Те се използват за калкулиране на разходи по определените категории елементи.

Стойности: Тук са указани стойностите на основните обекти (разходните подметки) и данни за приходите и обемите на изходните резултатни обекти - услугите.

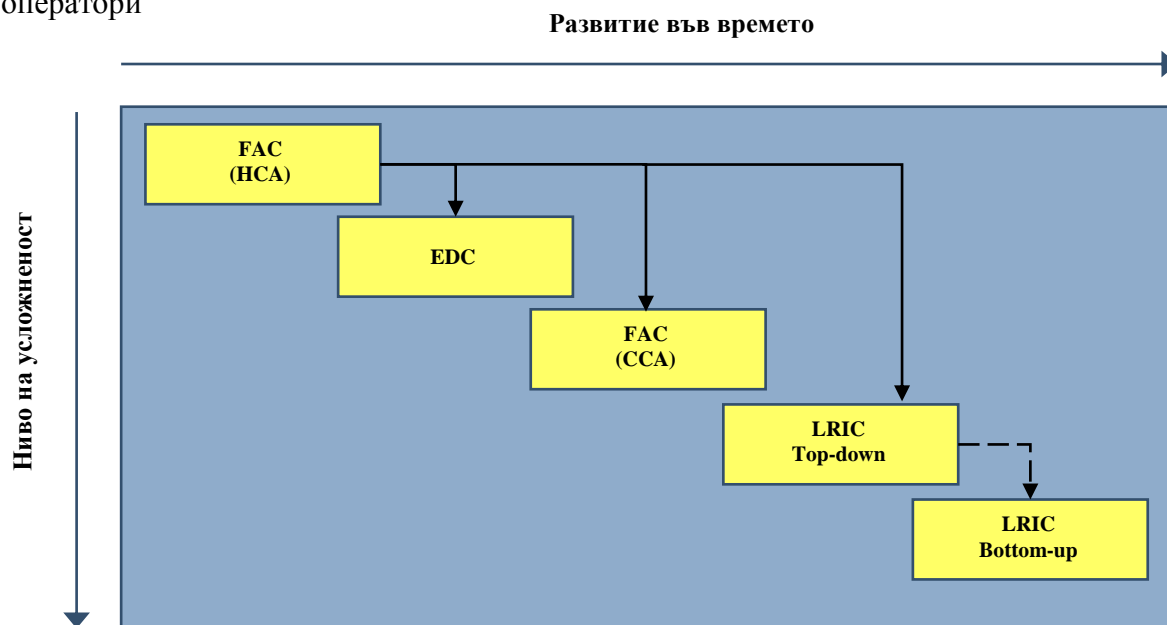
2 | Контекст и обхват на Системата. Преглед на Системата за пълно разпределение на разходите при настояща стойност на активите

0018 Тук накратко се представят методологиите за разпределяне на разходите по услуги в контекста на прилаганото европейско законодателство, както и естеството на конкретната реализация на методология в БТК.

2.1 Системи за разходна отчетност

0019 С промените в телекомуникационната индустрия през последните десетилетия, значително се усъвършенства нивото на прилаганите методологии за определяне на себестойността на услугите. Фигура 1 показва развитието на системите за разходна отчетност:

Фигура 1: Промени в системите за разходна отчетност за телекомуникационни оператори

Abbreviations:

FAC = Fully Allocated Costs – Пълно разпределение на разходите

HCA = Historical Cost Allocation - Пълно разпределение на разходите на принципа на историческата цена

EDC = Embedded Direct Cost – Пълно разпределение на преките разходи

CCA = Current Cost Accounting – Пълно разпределение на разходите на принципа на настоящата стойност

LRIC = Long Run Incremental Costing Top-Down - Разпределение на допълнителните разходи в дългосрочен план, като счетоводните данни и съществуващата мрежа се коригират с настоящата стойност на разходите и ефективност

LRIC = Long Run Incremental Costing Bottom-Up – Намиране на себестойност за услугите в идеалния случай на ефективно изградена мрежа, ефективни процеси на работа, при използване на съвременна технология

0020 Подходът на пълно разпределение на разходите според счетоводните данни върху единица услуга при спазване на принципа на историческата цена е естествената начална точка при създаването на системи за разходна отчетност за телекомуникационни компании. Методът на историческата цена не е достатъчно надежден, тъй като не отчита амортизацията на морално остарялото оборудване за далекосъобщителната мрежа. Методологията „Пълно разпределение на преките разходи“ (*Embedded Direct Cost*) поставя ударението върху преките и непреките разходи, разпределими върху единица продукт или услуга. Тя има и редица слабости като това, че не обхваща някои общи, необходимо присъщи разходи за дейността на компаниите, поради вече което не се ползва с голяма популярност. Следващата стъпка е системата за пълно разпределение на разходите при използване на настоящи стойности на дълготрайните активи (*Current Cost Accounting*). Идеята, която стои зад тази методика, е заместването на историческата цена на придобитите в миналото активи със съответните осъвременени стойности. Системата, която е най-широко приета (но и обект на най-интензивни спорове) е *Long Run Incremental Costing*. Целта е да се получи себестойност на един ефективно работещ оператор при използване на осъвременени цени на оборудването.

0021 Целта на системата е да отнесе разходите към услугите. Сложността на телекомуникационната дейност изисква разпределението на разходите по услуги да се извърши в няколко етапа като се дефинират разходни центрове, в които да се групират различните видове разходи и се дефинира процеса на трансформация на разходите между тези разходни центрове. Това се извършва с помощта на различни бази за разпределение, които свързват разходите и причините, които ги пораждат. Примерни бази за разпределение са: времето, изразходвано за дадена дейност, изразходваното количество електроенергия от дадено оборудване в киловат часа, обем на предоставените услуги в минути и други. Пълният списък на базите за разпределение е посочен в Приложение 2. Разпределението на разходите за трафичните елементи на мрежата се осъществява с помощта на така наречените таблици за маршрутизация, чиято същност е обяснена по-долу в този документ.

0022 Системата за определяне на разходите се базира на следните основни принципи:

- **Разходна обусловеност:** Разходите се разпределят по тези услуги, за осигуряването на които са направени. Разходите, които не могат да бъдат директно отнесени към дадена услуга, се разпределят по мрежови елементи и дейности, а след това и по услугите.

- **Възможност за одит:** Разходите, разпределяни от Системата, и базите за разпределение са обвързани с главната книга, с Регистъра на дълготрайните активи и с данни от други системи, внедрени в компанията за съхранение и предоставяне на информация, като по този начин се улеснява цялостната възможност за одит. Сумата на разходите, които са обект на разпределение (с изключение на тези за амортизации) е равна на оборотите, натрупани по разходните сметки в главна книга за съответния период, намалени с извънредните и финансовите разходи.

- Възможност за одит се допуска като проверката обхваща прилагането на Системата, като целта е доказване коректността на резултатите за разходоориентираност на цените за услугите за достъп до мрежови съоръжения и

елементи, необходими за реализиране на достъп до мрежата, включително предоставяне на съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване

- **Същественост:** Всички разходни обекти, включени в Системата, се оценяват от гледна точка на тяхното приложение и важност в контекста на изготвяне, представяне и одит на финансовата информация. Разходен обект се счита за съществен, ако неговото пропускане или непредставяне би повлияло върху икономическите решения и интерпретации на потребителите на финансовите отчети. Качественото оценяване при прилагане на принципа зависи от поставените цели при използване на информацията.
- **Прозрачност:** Структурата и причинно-следствената връзка на разходите са лесно установими. Разходите и приходите, директно разпределени по дейности, са ясно разграничени от онези, които се разпределят пропорционално. Счетоводните документи, детайлизираните методологии за разпределение и за преоценка, както и модела за определяне на разходите, съдържат ясно описание на счетоводните и други методи, прилагани при изготвянето на финансовите отчети и стандартните отчети за разходите и приходите по услуги.
- **Последователност в прилаганата счетоводна политика:** При промяна в регулаторните принципи, методите на разпределение или счетоводната политика, която би се отразила на представената във финансовите отчети информация, се преработват частите на отчетите за предишни периоди, които са засегнати от промяната.
- **Обективност:** Използваните методи за разпределение не създават ползи за компанията или свързани с нея лица за определени продукти, услуги или компоненти на услугите.
- **Уместност и достатъчност:** Системата позволява да се получава, пряко или въз основа на регистрите за финансово счетоводство, нужната информация за изготвяне на докладите за състоянието на разделното счетоводство, както и друга информация, която операторът е задължен да представи в съответствие с действащото законодателство и с препоръките на Европейската комисия.

2.2 Особенности на системата по настояща стойност на активите

0023 В Системата за определяне на разходите, активите се включват според тяхната стойност за дейността - нетна съвременна стойност (*Net Current Replacement Cost*). Тя представлява настоящата покупна цена за идентичен нов актив или стойността на съвременен равностоеен актив (*Modern Equivalent Asset*), който притежава същата функционалност за дейността на компанията и необходимия за предоставянето на текущия обем услуги капацитет.

2.3 Разходни центрове

0024 Началната точка при разработване и приложение на Системата е свързана с преминаването от счетоводна база към групиране и класифициране на разходите по разходни категории. Разходите се категоризират според това кое ги е причинило. За

БТК това са: 1) Мрежовите елементи, посредством групите дълготрайни активи; 2) Дейностите, извършвани от различните звена в рамките на компанията и 3) Услугите, които директно причиняват даден разход.

2.4 Определяне на връзките между мрежовите елементи и дейностите с услугите

0025 Дейностите и мрежовите елементи се разпределят по съответните услуги, които представляват крайния носител на разходите. Специфичното за телекомуникационната дейност е именно разпределянето на разходите за трафичните елементи на мрежата по крайния носител на разходите, в случая – услугите. Разходите за нетрафичните елементи на мрежата се разпределят по съответните услуги според избраната база за разпределение. В следващата точка накратко е описан начинът за разпределение на разходите за трафичните елементи на мрежата по съответните услуги.

2.5 Ниво на подробност

0026 БТК разполага с подробна информация за разходите, която се намира в Главната книга, Регистъра на дълготрайните активи и други системи за счетоводно отчитане и информационно обезпечаване.

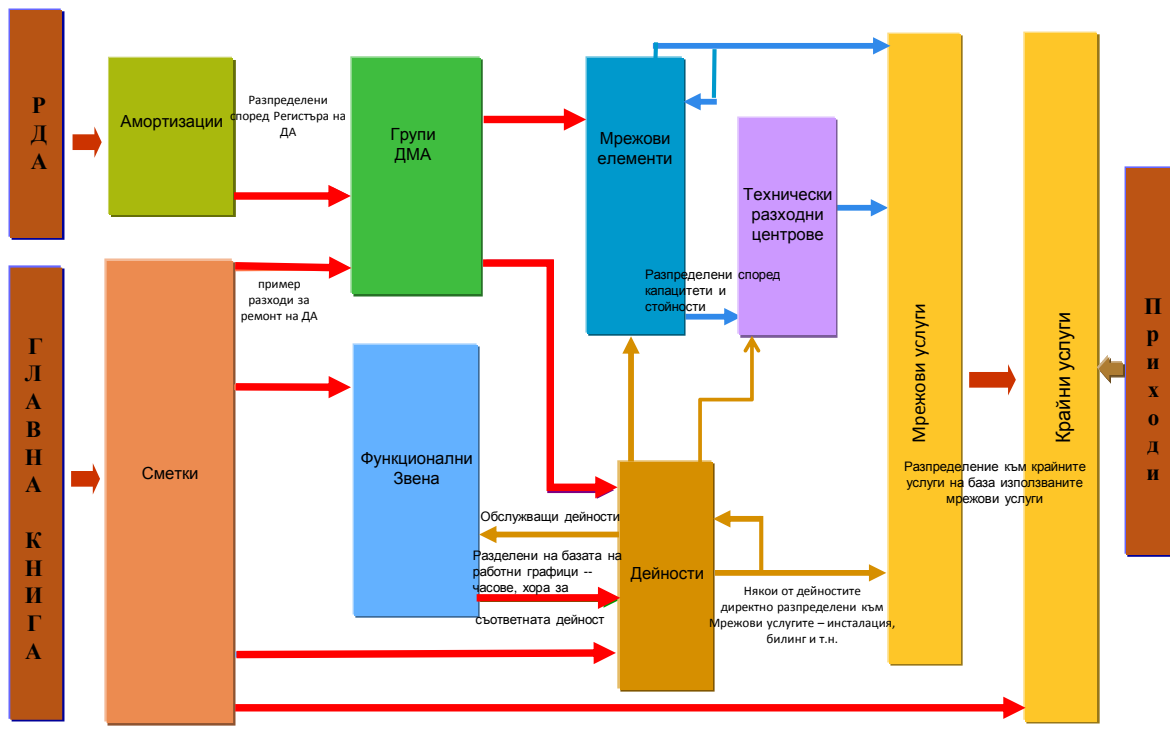
0027 За целите на Системата се консолидира наличната информация за разходите. Нивото на подробност и базата за групиране се основават на необходимостта от:

- а) Потвърждение, че всички разходи в Системата са свързани със съответния обуславящ фактор,
- б) Предоставяне на достатъчно ниво на подробност, с цел разходите да се разпределят коректно по услуги и да бъдат видими в Системата,
- в) Структура и принципи на действие на Системата.

2.6 Структура на Системата

0028 Тази схема представлява опростената структура на Системата за разпределението на разходите по услуги, според нейните обекти и отношенията между тях.

Обща структура на Системата

2.7 Обекти на Системата

0029 Дефинирани са следните обекти на Системата:

2.7.1 Услуги

0030 Услугите са крайните резултатни обекти на Системата в процеса на разпределение на разходите, получени при пълното разпределение на разходите.

0031 В Приложение 1.1. е представен пълният списък на услугите, чиито разходи ще се определят по Системата в случай, че се предоставят от компанията. Разходите за услуги, включени в Приложение 1.1, които не са предоставяни за определения период, за който е наличен одитиран финансов отчет, ще бъдат калкулирани на база структурата на разходите на съществуваща аналогична услуга, където това е приложимо, или на база на специфични „bottom-up” модели. Заедно с калкулираните разходи за тези услуги се представя и информация за цените на същите или аналогични услуги, прилагани в страните-членки. Използвания метод се определя въз основа на консултации между БТК и КРС.

0032 Разходи за услуги, чиито цени следва да се определят на базата на разходите за предоставянето им, които не са включени в списъка на Приложение 1.1., се изчисляват

на базата на приложими икономически модели за остойностяване на ресурсите, необходими за предоставянето им, като техническото описание, икономическата обосновка и информация за цени на същата или аналогична услуга се внасят за обсъждане в КРС.

0033 Промени в списъка с услугите се извършва по реда на 1 |006 и 1 |007. Заедно с променения списък с услуги, ще бъде предоставено обновено Приложение № 2 относно разпределението на разходите, съгласно новия списък с услуги.

2.7.2 Разходни сметки

0034 Разходните сметки са началните обекти на Системата в процеса на разпределение.

0035 В Приложение 1.2. е представен пълният списък с разходни сметки. Всеки обект от списъка съответства еднозначно (като наименование и код) на разходна подсметка от Счетоводната главна книга.

0036 Разходните сметки са групирани в разходни категории, съответстващи на статиите в Отчета за приходи и разходи в одитирания финансов отчет.

2.7.3 Преки разходи за услуги

0037 Разходи, които пряко се отнасят към дадена услуга или група от услуги се групират в общи категории, с цел да се улесни процеса на разпределение.

В Приложение 1.2_А е представен пълен списък с групите преки разходи за услуги. Всеки обект от списъка обобщава однородни разходни сметки, които подлежат на един и същи принцип на отнасяне към услугите.

2.7.4 Видове звена

0038 Видовете звена са междинни обекти в процеса на разпределение на разходите, спомагащи за трансформирането на оперативните разходи от разходните сметки към дейностите, извършвани от служителите на компанията за предоставяне на услуги. В Приложение 1.3. е представен пълният списък на видовете звена. Всеки обект от списъка съответства на една или съвкупност от няколко реална структурна единица – дирекция или отдел от организационната структура на компанията. Всяко звено е отговорно за извършването на една или няколко дейности от списъка. В някои от звената се извършва само по една дейност, например звено “Продажби и маркетинг” и звено “Финанси и счетоводство”, докато отделите за експлоатация на мрежата съвместяват всички дейности по инсталация на услугите, планиране, развитие, експлоатация и ремонт на мрежата.

2.7.5 Групи дълготрайни активи

0040 Групите дълготрайни активи са обектите на Системата, които поемат амортизационните разходи и цената на зетия капитал на използваните в дейността на компанията активи и ги насочват към мрежовите елементи или технически разходни центрове за оборудването на мрежата или към видове звена и дейности за активи, които способстват организация на работата и извършването на общи за компанията дейности (напр. сгради, транспортни средства, печатна база).

0041 Активите от Регистъра на дълготрайните активи на компанията са групирани според естеството и предназначението им. Активите във всяка група имат еднакъв полезен живот и към тях е приложим един и същ подход за преценка по настояща стойност. Групите дълготрайни активи се състоят от активи на компанията, включени в неконсолидирания баланс на дружеството, като отписаните от финансовото счетоводство активи се заменят с нови, или имат нулева стойност за целите на Системата.

0042 Пълният списък на групите дълготрайни активи е представен в Приложение 1.4.

2.7.6 Мрежови елементи

0043 Мрежовите елементи са междинни обекти на Системата, върху които се разпределят счетоводно заведените амортизации, преоценени по настояща стойност плюс цената на зетия капитал.

0044 В Приложение 1.5. е представен пълният списък на обособените мрежови елементи. Обектите от списъка представляват реалния мрежови ресурс, необходим за предоставяне на услугите на компанията. Те са дефинирани след направен технически анализ на съществуващата телекомуникационна мрежа на компанията.

2.7.7 Дейности

0045 Дейностите са междинни обекти на Системата, които формулират необходимия трудов ресурс за изграждане, развитие и поддръжка на съществуващата мрежа на компанията и за предоставяне на услугите на клиентите.

0046 В Приложение 1.6. е представен пълният списък на дейностите, извършвани от компанията.

2.7.8 Технически разходни центрове

0047 Техническите разходни центрове са междинни обекти на Системата, които поемат разходите от мрежовите елементи. Те могат да бъдат част от един или съвкупност от няколко мрежови елемента, необходими за предоставянето на дадена мрежова услуга, към които се разпределят.

0048 Пълният списък с технически разходни центрове е представен в Приложение 1.7.

2.7.9 Мрежови услуги

0049 Мрежовите услуги са последните междинни обекти на Системата, които поемат разходите, необходими за предоставянето на услугите и ги разпределят към крайните елементи на Системата – търговските услуги.

0050 Пълният списък с мрежовите услуги е представен в Приложение 1.8.

2.8 Разпределение на разходите между обектите на Системата

0051 Разпределението на разходите между обектите на Системата се основа на дефиниране на връзките между тях. Структурата на Системата е йерархична, като всеки обект е свързан с един или няколко обекта, към които насочва генерираната в него стойност на разходите. Обектът, който стои на по-високо йерархично ниво и насочва разходи наричаме “даващ обект”, а обектът на следващото ниво, който поема разходи от даващия, наричаме “приемащ обект”. Най-високо в йерархията стоят разходните сметки, а на най-ниското ниво са услугите. Разходните сметки са само даващи обекти, а услугите са само приемащи обекти. Всички междинни обекти на Системата са както даващи, така и приемащи обекти. Даващите обекти са свързани с един или няколко приемащи обекта.

0052 Ако даващият обект е свързан само с един приемащ обект, то цялата стойност на разходите, натрупани в него се прехвърля на приемащия. Когато един даващ обект е свързан с повече от един приемащ обект, разходите от него се разпределят към приемащите обекти съгласно предварително определена база за разпределение.

0053 Разпределението на разходите преминава през няколко етапа на трансформиране в друга категория и отнасяне на натрупаната стойност на разходите от даващите към приемащите обекти.

0054 Първоначално се разпределят стойностите на разходните сметки по групи дълготрайни активи, видове звена, дейности и преки разходи за услуги. Групите дълготрайни активи се разпределят по мрежови елементи, видове звена и дейности. На следващ етап разходите, натрупани в разходните обекти видове звена се разпределят по дейностите, извършвани от звената, като се започва със съпътстващите звена. Дейностите се разпределят по звена (отнася се до съпътстващите дейности), по други дейности, мрежови елементи, технически разходни центрове или по услуги. Следва разпределянето на мрежовите елементи по мрежови услуги, според характера на използването им. Премайна се през техническите разходни центрове, при което мрежовите елементи първо се разделят според използването им за телефония или други услуги. Някои технически разходни центрове, се отнасят към други такива, с които заедно участват в предоставянето на услугата. Частта за телефония се разпределя по

услуги чрез таблица за маршрутизиране, а мрежовите елементи, които осъществяват други услуги, се разпределят директно към тях.

2.8.1 Разпределение на разходните сметки

0055 На този етап се извършва разпределение на стойностите на разходите, в разходните сметки (съответстващи на осчетоводените за отчетния период оперативни разходи) по групи дълготрайни активи, видове звена, дейности и групи преки разходи за услуги съгласно Приложение 2.1.

0056 Възможните начини на разпределение на разходите са указани в колоната “База за разпределение”:

1. **Директно отнесени към групата ДА или звеното, или дейността, или услугата** са тези разходи, които преминават изцяло от даващия към приемащия обект.
2. **Директно отнесени към групата ДА или звеното, или дейността, или услугата, за която са предназначени** указва, че даващият обект е свързан с няколко възможни приемащи обекта. В този случай разходът се разпределя между приемащите обекти на база на детайлите при осчетоводяването на първичните разходни документи по кореспондиращите разходни подсметки. Съгласно вътрешно-фирмените процедури при оформянето на поръчка за покупка или договор за възложителство се указва с какъв обект от номенклатурата на Системата е свързан разхода. По този начин всеки първичен счетоводен документ съдържа информация за обекта на Системата, за който е предназначен.

Показване единична позиция Сметка Главна Книга

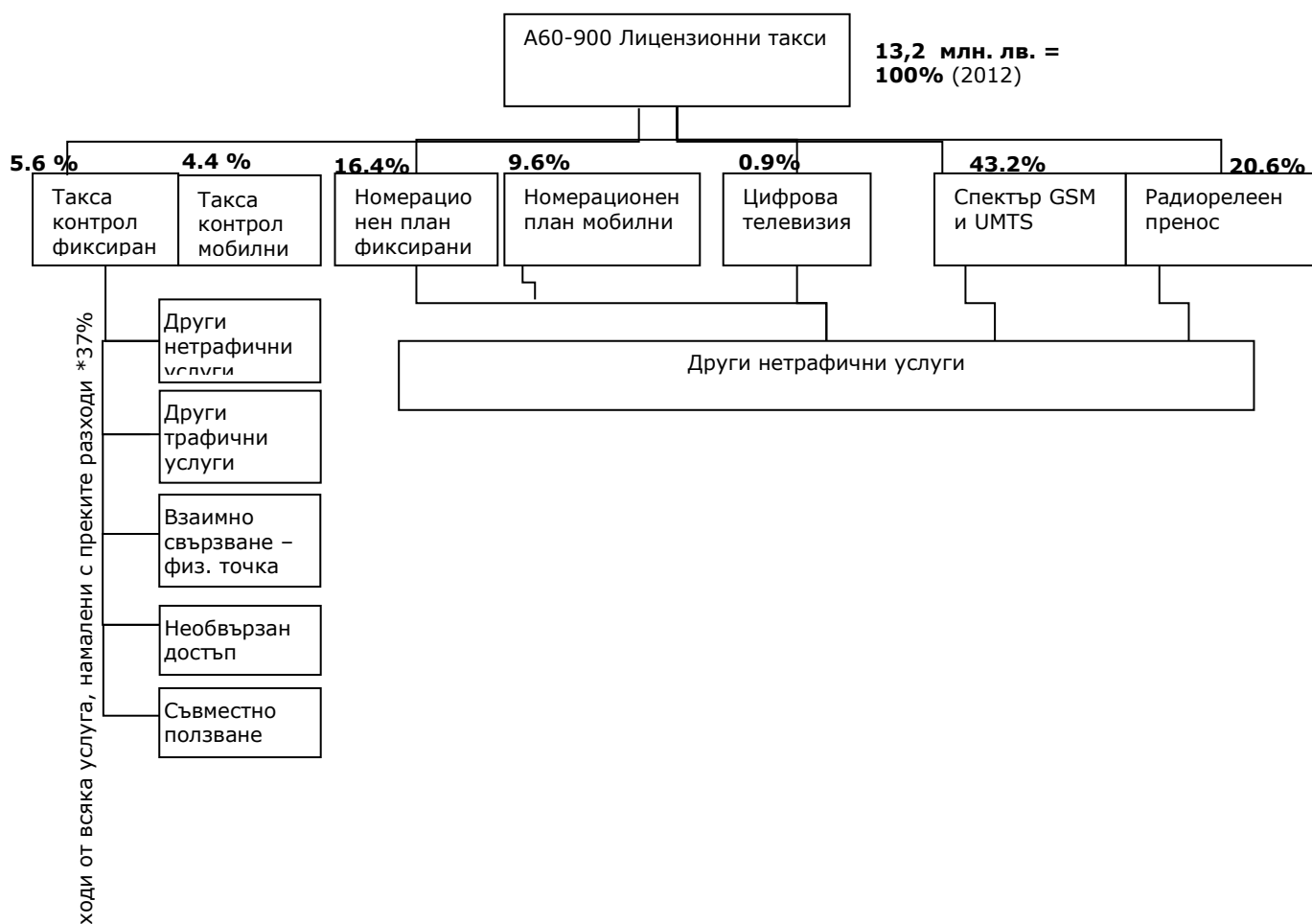
Номер с/ка ГлКн 601110 Материали и резервни части за инсталац. дейност
Фирмен код 1000

Гл.кн.	Документ №	Вид	Док. Дата	КП	Сума MB	Текст	Год./месец	База за разпределение
601110	4900010509	MA	07.09.2006	81	96,00	Ямбол 046663028	2006/09	F1012
601110	4900010510	MA	07.09.2006	81	25,91	Ямбол 046663028	2006/09	F1017
601110	4900010510	MA	07.09.2006	81	4,19	Ямбол 046663028	2006/09	F1017
601110	4900010510	MA	07.09.2006	81	175,63	Ямбол 046663028	2006/09	F1017
601110	4900010666	MA	08.09.2006	81	153,57	Цифров пренос	2006/09	F1017
601110	4900010666	MA	08.09.2006	81	31,06	Цифров пренос	2006/09	F1017
601110	4900010721	MA	08.09.2006	81	27.972,00	635011 Из.Николов	2006/09	F1012
601110	4900010721	MA	08.09.2006	81	3.684,00	635011 Из.Николов , Наети линии	2006/09	F1012
601110	4900010725	MA	11.09.2006	81	75,00	082 834324-М.Мутафов	2006/09	F1017
601110	4900010725	MA	11.09.2006	81	3,49	082 834324-М.Мутафов	2006/09	F1017
601110	4900010725	MA	11.09.2006	81	300,59	082 834324-М.Мутафов	2006/09	F1017
601110	4900010725	MA	11.09.2006	81	4,52	082 834324-М.Мутафов	2006/09	F1017
601110	4900010727	MA	11.09.2006	81	15,34	062/603500	2006/09	F1001
601110	4900010744	MA	11.09.2006	81	4.851,13	9496323,0878668081	2006/09	F1001

3. **Разпределени по услугите на базата на данни за ползване на международния капацитет.** При това разпределение се ползват данните за начина на потребление на закупения международен капацитет. Целият капацитет може да бъде измерен в двумегабитни връзки, като се знае каква част от него е резервирана за транзитен

пренос на трафик или пренос на данни и каква част се ползва за организиране на наети линии. На базата на тези отношения се разпределя разхода към приемащите обекти.

4. **Разпределени по услугите на базата на данни за лицензионните такси.** Общата лицензионна такса първо се разделя според направените плащания за различните видове лицензии на БТК. В последствие, всяка от тези стойности се разпределя върху услугите, предоставяни по съответната лицензия. Таксата за контрол (в размер на 0.2% от brutните приходи за 2013 г.) се разпределя върху всички услуги, за които се дължи лицензионна такса и се изчислява като за база се вземат приходите от услугите на БТК, след приспадане на трансферните плащания към други предприятия за взаимно свързване на мрежи и достъп, транзит, роуминг, услуги с добавена стойност, както и разходите за уреждане на авторски и сродни права за радио- и телевизионни програми. На фигурата по-долу е показан метода за намиране на отношенията, в които се разпределят разходите за лицензии:

5. Разпределени по услугите на базата на данни за разплащанията за трафика за международните разговори или завършващ в мобилни мрежи или във фиксираните мрежи са разходите за международен или национален интеркълъкт (взаимно свързване). При определяне на отношенията, в които се разделя разхода между приемащите обекти, се използват фактурите за разплащанията между

операторите, в които изрично е показан обемът по видове трафик, както и разчетните стойности.

6. **Разпределени според балансовата стойност на активите.** Използват се отношенията между отчетните и остатъчните стойности на активите според Регистъра на дълготрайните активи.
7. **Брой правоимащ персонал в звената.** За всяко звено са определени служителите, чиито функции изискват използването на униформено или специално облекло. На базата на броя на тези служители, във всяко звено се определят отношенията, в които се разпределя разхода към приемащите обекти.

2.8.2 Оценка на настоящата стойност на групи дълготрайни активи за целите на ССА

0057 Методите за оценка, прилагани от БТК в съответствие с принципа на настоящата стойност на активите са: настояща оценка, индексирание и съвременни еквивалентни активи - СЕА (*Modern Equivalent Asset*). За някои групи активи не се прави преоценка, а амортизацията се изчислява на база на тяхната историческа стойност.

0058 Използваните методи за оценка на различни групи активи се анализират при всяка калкулация на разходи по Системата, за да се потвърди, че отговарят на промените в технологиите. Например, при въвеждане на нова технология, покупната цена отразява първоначално съвременната стойност, но в последствие методът на оценка се променя на индексирание или настояща оценка при промяна на цените и/или когато дадената технология вече не е най-съвременната съществуваща.

0059 При избор на метод за оценка, от значение е дали оборудването е в производство или е технологично остаряло. За оборудване в производство оценката се извършва чрез индексирание или настояща оценка.

0060 Индексирание. Този метод се използва, когато е настъпила несъществена технологична промяна - при активи с подобна функция, но значително различни по вида си, за които е трудно да се определи настояща цена. Предимството на този метод е, че оценката се свързва директно с историческата цена на дълготрайните активи, записана в счетоводния баланс. Отчетната стойност на дълготрайните активи е разпределена по годините, през които са били придобити. Така установената част от стойността се индексира с индекса на промяна на потребителските цени.

0061 Настояща оценка. Този метод се използва за група еднородни активи, за които е налична информация за актуални цени. Оценката се извършва като нужният капацитет на активите в групата за предоставяне на текущия обем услуги се умножава по средната цена.

0062 Съвременен еквивалентен актив (СЕА). Този метод се използва в случаи на промяна в технологията. Съществуващите, технологично остарели активи се заменят

със съвременни еквивалентни активи, разполагащи с аналогичен потенциал за предоставяне на услуги. Оценката се извършва като нужния капацитет на активите в групата за предоставяне на текущия обем услуги се умножава по средната цена.

0063 Методът на СЕА се прилага за съществуваща стара технология в случаите, когато налагашата се нова технология осигурява изпълняването на същите функции на съпоставими цени. Например, оптичният кабел се използва в абонатната мрежа, но само в случаите за достъп до услуги за пренос на данни. Относно фиксираната гласова услуга все още не може да се приеме, че той е СЕА за медните абонатни кабели.

0064 Историческа цена. Този метод се използва, когато даден актив има относително ниска цена или кратък полезен живот. В този случай амортизацията се определя на база на историческата цена.

0065 Придобитите скоро активи, чиято пазарна цена не се е променила, също се отчитат по историческа цена и не се оценяват допълнително.

0066 Активите по историческа стойност са с най-нисък относителен дял в отчетната стойност на всички активи.

0067 Решението за необходимостта от оценка и нейния вид се базира на анализ на историята за придобиване на дадена група активи, характера на активите, както и текущата им употреба. Приложение 3 представя приложения метод за оценка на групите ДА. Списъкът с методите на преоценка, приложими към групите ДА се актуализира ежегодно, съгласно 1 |009.

2.8.3 Разпределяне на групите преки разходи за услуги

0068 На този етап групирани разходи от разходни сметки с еднороден характер, се отнасят директно към конкретна услуга или група от услуги.

2.8.4 Разпределяне на групите дълготрайни активи

0069 На този етап се извършва разпределение на разходите, натрупани в Групите дълготрайни активи към мрежови елементи, технически разходни центрове, видове звена или дейности.

0070 Използваните бази за разпределение на този етап са следните:

1. Директно отнесени към мрежовия елемент или техническия разходен център, или дейността са тези разходи, които преминават изцяло от даващия към приемащия обект.

2. **Брой транспортни средства в съответното звено.** При това разпределение се използват броя на транспортните средства във всяко звено за определяне на отношенията, в които се разпределя разхода към приемащите обекти.
3. **Дължина на кабелите.** Тази база за разпределение се използва за насочване на разходите за общото оборудване за кабелната мрежа на компанията към съответните мрежови елементи в абонатната (първична и вторична) мрежа и транспортната мрежа (между централи). Данните за дължината на кабелите и кабелните трасета се актуализират при всяка калкулация на разходите по Системата.

На фигурата по-долу е показано примерно разпределение на обект Канализация за телефонни кабели Р2012, който е насочен директно към Е2006 -Канална мрежа.

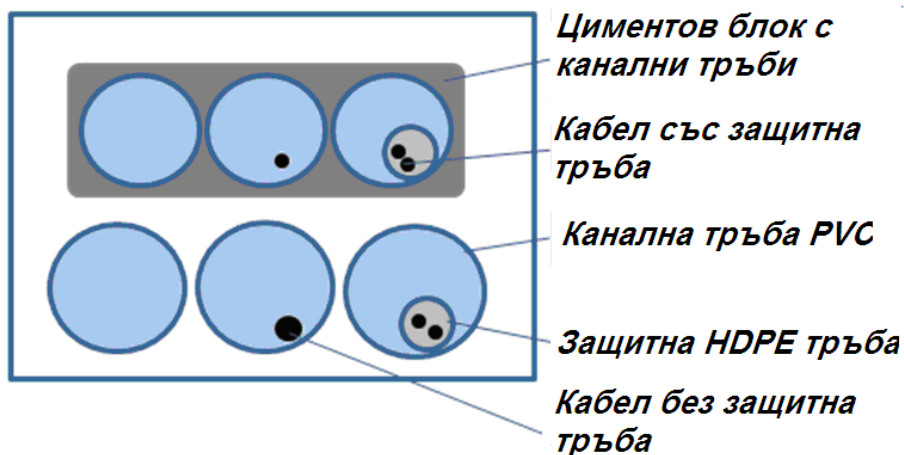

„Подземна канална мрежа” – притежаваната от БТК подземна тръбна мрежа, състояща се от PVC или полиетиленови тръби или тръби, формирани в бетонни блокове и прилежащите към тях кабелни шахти и колектори, изградена за разполагане на кабели под земята;

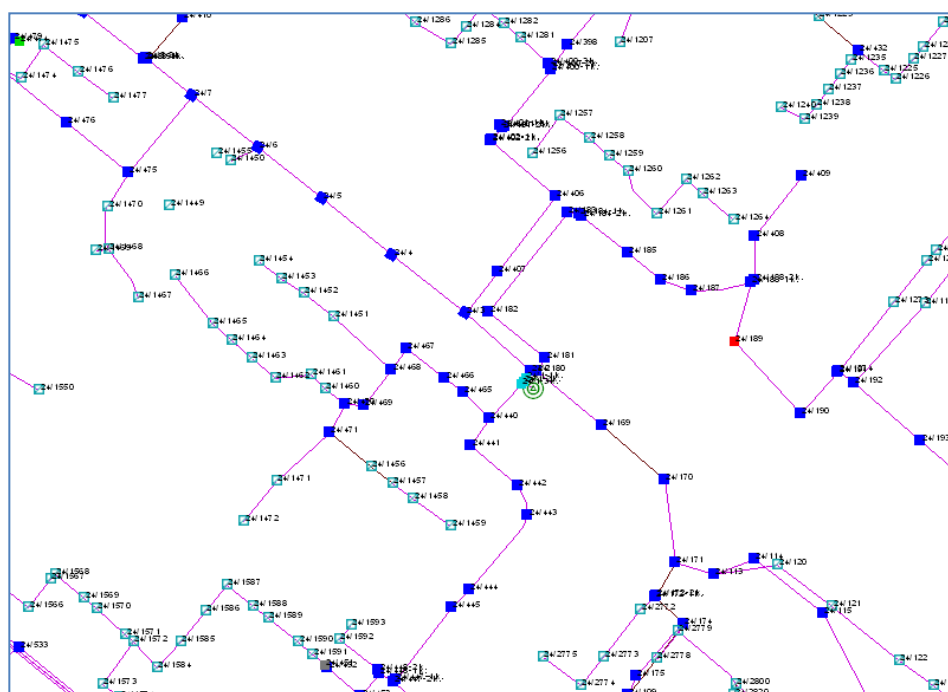
„Първична канална мрежа” – част от селищната канална мрежа на БТК от телефонната централа до разпределителен шкаф или между два разпределителни шкафа. В първичната канална мрежа се полагат главни (магистрални) съобщителни кабели.;

„Вторична канална мрежа” – част от селищната канална мрежа от разпределителния шкаф до крайния разпределител (разпределителна кутия). Във вторичната канална мрежа се полагат вторични (разпределителни) съобщителни кабели.

Примерна схема на тръбен сноп:

Примерна схема на канална мрежа

4. Разпределени на базата на данни от Регистъра на дълготрайните активи за предназначението на софтуера или хардуера или звеното ползвател указва, че за всяко звено без “Информационни технологии” е намерена стойността на използваните хардуер и софтуер от Регистъра на дълготрайните активи и тази стойност е насочена към съответното звено. Що се касае до хардуера и софтуера на звено “Информационни технологии”, последното указва какво е предназначението на използваното оборудване и по този начин стойността му се разпределя между дейностите, извършвани от звеното.
5. **Брой конвертори, използвани за реализиране на телефонните връзки** отчита използването на преобразувателите от аналогов в цифров сигнал за реализиране на разговорите в мрежата на БТК. Такива конвертори са необходими за осъществяване на връзките между аналогови и цифрови централи.

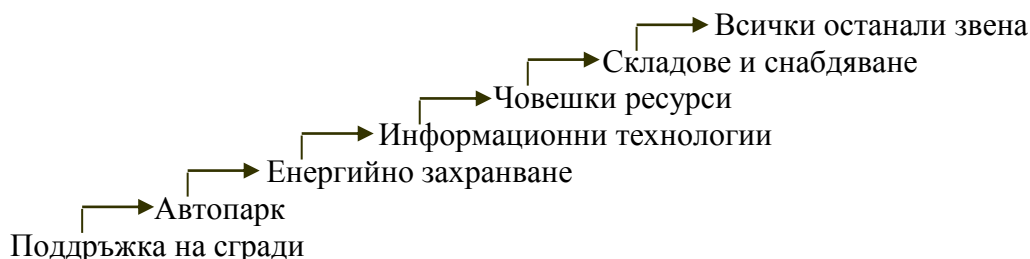
6. **Разпределени според набраните разходи** означава, че стойността на разходите в даващия обект се разпределя към приемащия обект на база на отношението на вече натрупаните в тези приемащи обект разходи до този момент.

0071 Списък с разпределението на групите дълготрайни активи е даден в Приложение 2.2.

2.8.5 Разпределяне на видовете звена

0072 Набраните разходи по видове звена се разпределят по дейности или изцяло към конкретна дейност за звена, които извършват само една дейност или на няколко дейности в зависимост от времето отделено от съответните служители за тях. В края на всеки период служителите от всяко звено попълват отчет за времето в човечески часове, отделено за извършване на всяка от дейностите.

0073 Съпътстващите звена изпълняват общи дейности, необходими за работата на другите отдели. Тъй като Системата не поддържа циклични отношения (например: Информационни Технологии обслужва Човешки Ресурси, и Човешки Ресурси обслужва Информационни Технологии), се създава йерархия на съпътстващите звена и дейностите, извършвани от тях. Разходите на звената и дейностите от по-високо ниво в йерархията не могат да бъдат разпределяни към звена и дейности от по-ниски нива. Така съпътстваща дейност, извършена от съпътстващо звено се разпределя върху звената, стоящи по-високо в йерархията. БТК използва следната йерархия:

За да се поддържа тази йерархия, разходите на съпътстващото звено от най-ниското ниво се отнасят към съпътстващата дейност, извършвана от него. Разходите в тази дейност, от своя страна, се разпределят към всички съпътстващи звена от по-високите нива в йерархията. Цикълът продължава до пълно разпределяне на разходите в съпътстващите звена към всички останали звена.

0074 Списък с разпределението на видовете звена е даден в Приложение 2.3.

2.8.6 Разпределяне на дейностите

0075 Натрупаните разходи в този вид обекти се разпределят по дейности по мрежови елементи, технически разходни центрове и услуги съгласно Приложение 2.4.

0076 Следните бази за разпределение се използват на този етап:

1. Директно отнесени към мрежовия елемент или техническия разходен център или дейността или услугата са тези разходи, които преминават изцяло от даващия към приемащия обект.
2. **Разпределени според броя инсталации** указва, че необходимия човешки ресурс за инсталация на различни услуги е един и същ. Даващият обект се насочва към приемащите обекти на базата на данни за броя новооткрити услуги през съответния период.
3. **Дължина на кабелните трасета.** Разходите се разпределят аналогично с указания пример при разпределението на групите ДА.
4. **Брой транспортни средства в съответното звено** е аналогична база за разпределение на базата при разпределение на групите ДА.
5. **Разпределени според броя издадени фактури** са тези разходи, свързани с изготвянето и разноса на фактури. Доколкото всяка фактура се издава във връзка с достъпа до мрежата на компанията, коректния механизъм за разпределение е на базата броя издадени месечни фактури. Общият брой фактури се разделя на броя месечни абонаменти, включени във всеки вид фактури (за обикновен телефонен пост, взаимно свързване, линии под наем, съвместно ползване и нерегулирани услуги) и по този начин се определят отношенията, в които всеки от приемащите обекти поема разход.
6. **Разпределени според броя на разговорите или повикванията** указва, че генерираните разходи са свързани с предоставянето на трафични услуги. Базата се използва за разпределение на разход, който е еднозначен за всяка единица реализирана услуга, като всеки разговор генерира еднаква част от общия разход, натрупан в даващия обект и отношенията за разпределение зависят от броя реализирани разговори за всеки вид услуга.
7. **Брой на служителите в звената** е базата за разпределение на дейностите на човешки ресурси, които са общи за компанията и обслужват всички служители.
8. **Разпределени според заетите от звената площи (в квадратни метри)** служи за разпределяне на общите разходи за сградния фонд на компанията. Доколкото в много от сградите се помещават служители на различни звена, отношенията, в които се насочва разхода от даващия обект, зависят от обема на ползваната площ от служителите на всяко от звената.
9. **Разпределени според изминатите километри от Звено "Автопарк" при обслужване на останалите звена** служи за разпределение на общите за компанията транспортни разходи. Звено "Автопарк" поддържа информация за

количеството изминати километри и предназначението на всеки превоз на служителите.

10. **Разпределени според изразходваната електроенергия (в kWh) от звената** указва разпределението на общия разход за електроенергия. За всеки мрежови елемент се определя необходимата електроенергия по паспорт на оборудването.
11. **Разпределени според набраните разходи** означава, че стойността на разходите в даващия обект се разпределя към приемащите обекти на база на отношението на вече натрупаните в тези приемащи обекти разходи до този момент.
12. **Разпределени според обема на предоставяните услуги** се използва за насочване на генерираните разходи за билинг на услугите на компанията. Доколкото този разход е предназначен за всички видове услуги, включени в месечната сметка (откриване, месечен абонамент и разговори), се определят средните отношения, в които всеки вид услуга участва в месечното известие, като се ползват коефициенти. Коефициентът за откриванията се изчислява като общия брой откривания се дели на съответния брой сметки за отчетния период. Коефициентът за месечните абонаменти се определя като общия брой месечни абонаменти за всеки номер на абонатите се дели на общия брой месечни сметки за номерата на абонатите за съответния отчетен период. Коефициентът за минутите се изчислява като общия брой таксувани минути се раздели на общия брой месечни сметки за съответния отчетен период. Получените коефициенти се умножават по обема продажби на съответната услуга.
13. **Разпределени според приходите** е база за разпределение, която посочва, че в даващия обект са генерирани общи за компанията разходи, които са реализирани във връзка с непосредствената продажбата на услугите на компанията. Отношенията, в които се разделя този разход, са формирани от отношенията на събраните от продадените услуги приходи.

0077 Разходите за съпътстващите дейности се разпределят по видове звена според операционните данни, получени от звената. Тези данни се получават от отделните организационни единици. Те включват брой служители, квадратни метри за използваните помещения, брой автомобили и др. Списък с разпределението на дейностите е даден в Приложение 2.4.

2.8.7 Разпределяне на мрежовите елементи

0078 Разходите за мрежови елементи се разпределят по услуги според тяхното използване. Междиен разходен център при това разпределение са техническите разходни центрове, дефинирани в системата. Подробности за това разпределение са дадени в Приложение 2.5.

0079 Използвани са следните бази за разпределение:

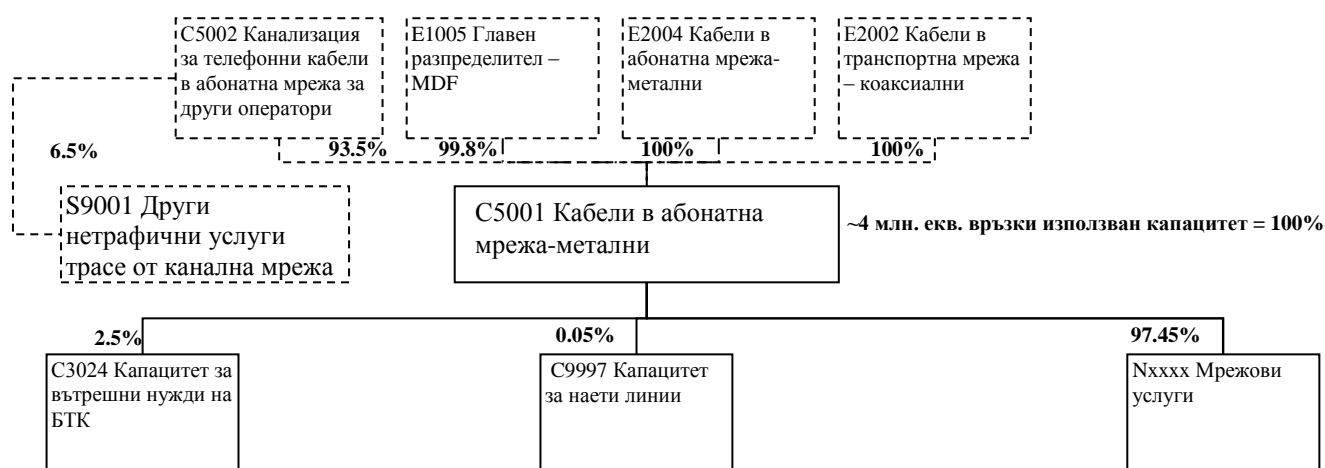
1. Директно отнесени към мрежовия елемент или техническия разходен център, или дейността, или услугата са тези разходи, които преминават изцяло от даващия към приемащия обект.
2. **Капацитет на преносното оборудване** е базата, използвана за разпределение на съвместния ресурс на мрежата за пренос на глас, на данни, наети линии и друг вид сигнали. Капацитета се измерва в двумегабитни канали и при всяка калкулация на разходи се събират актуални данни за използването на зетия капацитет по видовете възли.
3. **Разпределени според инсталирания абонатен капацитет.** Разходите за кабелите в абонатната мрежа се разпределят според броя на чифтовете.
4. **Разпределени според стойността на абонатните портове и комутируемата част на централите.** Централите се разпределят към техническите разходни центрове - абонатни портове и комутираща част. Преносните устройства и кабелите се разпределят към технически разходни центрове - използван капацитет и телефонни връзки.
5. **Разпределени според стойността на инсталирания абонатен капацитет:** отчита отношението, в което се използва монтирания капацитет в абонатната част (репартитор и капацитет за ширококолов достъп – DSLAM) за нужди на компанията и за предоставяне на достъп до инфраструктурата за други оператори. Стойността на оборудването се отчита от Регистъра на дълготрайните активи.

2.8.8 Разпределяне на техническите разходни центрове

0080 Набраните разходи в техническите разходни центрове се разпределят на база експлоатационните данни за мрежата, съгласно Приложение 2.6.

0081 Използват се следните бази за разпределение:

1. **Директно отнесени към мрежовата услугата** са тези разходи, които са пряко свързани с предоставяне на съответната услуга. Цялата стойност на генерираните в този обект разходи се прехвърля към приемащия обект.
2. **Брой използвани чифтове в абонатна мрежа.** Разходите се разпределят според броя на използваните чифтове за предоставяне на услугите – приемащи елементи. На фигурата по-долу е показано примерно разпределение на технически разходен център „Абонатна мрежа”

3. **Капацитет на преносно оборудване.** Капацитета се измерва в двумегабитни канали и при всяка калкулация на разходи се събират актуални данни за използването на заетия капацитет по видовете възли.
4. **Капацитет на мрежата Nx64.** Капацитета се измерва в 64 килобитови потоци и, според тяхното използване за наети линии и Frame Relay, се определят отношенията за разпределение на разхода.
5. **Брой наети линии** е база за разпределение, използвана за насочване на преносния капацитет на мрежата, използван за организиране на наети линии. Отношенията за насочване на разхода се формират като броя на наетите линии за всеки вид се умножи по капацитета на всеки вид линии, измерен в кбит/с.
6. **Брой наети линии * дължина на линията** указва разпределението на кабелната инфраструктура, резервирана за предоставяне на наети линии. Отношенията за насочване на разхода зависят от дължината на наетата линия (кореспондиращата зона) и се формират като броя на наетите линии по видове се умножи по капацитета всеки вид, измерен в кбит/с и по средната дължина за всеки вид наети линии.
7. **Разпределени според набраните разходи** означава, че стойността на разходите в давания обект се разпределя към приемащите обекти на база на отношението на вече натрупаните в тези приемачи обекти разходи до този момент. **Разпределени според стойността на инсталирания абонатен капацитет** отчита отношението, в което се използва монтирания капацитет на главния репартигор за предоставяне на достъп до инфраструктурата на компанията за други оператори – за необвързан достъп и за специфичен достъп. Стойността на оборудването се отчита от Регистъра на дълготрайните активи.
8. **Таблица за маршрутизиране.** Абонатните портове в централите се разпределят директно по услугите, които ползват съответните абонатни портове. Разходите

за комутируемата част на централите и капацитета, използван за пренос на телефония, се разпределят с помощта на таблицата за маршрутизиране на разговорите. Таблицата за маршрутизация показва използването на различните свързващи и комутиращи мрежови елементи (технически разходни центрове), необходими за извършването на всеки вид разговор. Видовете телефонни услуги са представени в редовете на таблицата за маршрутизиране, а техническите разходни центрове по комутация и различен тип телефонни връзки, които формират трафика са показани в колоните. В таблицата за маршрутизация са описани всички видове маршрути, по които може да се реализират телефонните разговори, предоставяни от БТК. Вариантите за маршрутизиране на трафика на телефонните услуги са показани на отделен ред, заедно с вероятността за осъществяването им. За всеки вид разговор, сборът от вероятностите на възможните варианти е равен на 100%.

2.8.9 Разпределяне на мрежовите услуги

0082 Разпределението на мрежовите услуги към търговските услуги е последната етап от процеса. Тези услуги се отнасят директно към крайните търговски услуги, които формират.

0083 Мрежовите услуги, които формират услугите на едро се отнасят директно към тях на база разходи (себестойност).

Услугите по Предоставяне на постоянно захранване 48/60 V в помещение за съвместно ползване, при необходимост от допълнително разпределение по видове мощности и обем на шкафа се разпределят допълнително извън системата на база на броя необходими батерии за съответната мощност и пропорционално на заемания обем.

0084 Мрежовите услуги, които формират крайните клиентски услуги на дребно се отнасят към тях на база разходи (себестойност).

2.9 Приходи

0085 Приходите по услугите от Приложение 1.1. на Системата се определят на базата на осчетоводените стойности за приходите от дейността за съответния отчетен период, като на тази база се определя брутна норма на печалба за всяка от услугите.

2.10 Цена на капитала

0086 Стойността на зетия капитал е остатъчната настояща стойност на дълготрайните активи. Последната се определя за всяка група активи от Приложение 1.4 като разлика между настоящата стойност на групата дълготрайни активи и сумата на натрупаната амортизация..

0087 Цената на капитала за всяка услуга се равнява на зетия капитал, умножен по средно претеглената цена на капитала (weighted average cost of capital - WACC). Формулата за определяне на средно претеглената цена на капитала е:

$$WACC = R_e * E / (D+E) + R_d * (1-t) * D / (D+E),$$

където:

- **R_e = цена на собствения капитал (cost of equity)**
- **R_d = цена на привлечения капитал (cost of debt)**
- **D = пазарна стойност на привлечения капитал (debt)**
- **E = пазарна стойност на собствения капитал (equity)**
- **$D / (E+D)$ = съотношение между привлечения и собствения капитал (gearing)**
- **t = пределна данъчна ставка (marginal tax rate)**

0088 Стойността на средно претеглената цена на капитала е определена от КРС с Решение № 134 и 135 от 14.02.2013г. и се прилага от БТК. В срок до два месеца след заверяване на годишния финансов отчет, БТК може да внесе мотивирано изменение на стойността на този параметър.

3 | Приложения